

تصمیمات پولی رئیس بانک مرکزی لبنان که از نزدیکان سعد حریری است، موج دوم اعتراضات در لبنان را با حمله به بانک‌ها شعله‌ورتر کرد

انتقام سیاسی حریری بادلار

فرهیختگان اعتراضات عراق و تداوم آن در لبنان، به باور تحلیلگران، ناشی از ماهیت مشابه و همبستگی قابل لمس اهداف دو ملت بود. اگرچه علت اعتراضات، متفاوت بود اما یکی از اهداف هر دو ملت، مقابله با فساد ریشه دوانده در تمامی ساختارهای دولتی و واکنش به ناکارآمدی دولت‌ها بود. با گذشت چندین ماه از اعتراضات در عراق و لبنان، به‌نظر می‌رسد، یک تناسب نسبی بین اعتراضات دو ملت وجود دارد که تا یک کانون اعتراضات، درحال خاموشی است، درکانون دیگر اعتراضات شعله می‌کشد. اکنون که عراق پس از چندین‌ماه اختلاف، خود را برای تشکیل کابینه آماده می‌کند، لبنان گرفتار اعتراضات شده است. بهانه این دور از اعتراضات، بحران اقتصادی و افزایش قیمت‌ها در لبنان بوده و باعث شده در میانه بحران کرونا، طرابلس در شمال و صیدا در جنوب لبنان، نقاط اصلی اعتراضات به‌وضع موجود باشند. اعتراضات در لبنان از یکشنبه‌شب و با آتش زدن لاستیک‌ها و بستن خیابان‌ها آغاز شد و دوشنبه‌شب به درگیری‌هایی با نیروهای امنیتی در چند نقطه به‌خصوص طرابلس ادامه پیدا کرد. سه‌شنبه‌شب این اعتراضات که از آن به «نسخه دوم انقلاب اکتبر» یاد می‌شود و در فضای مجازی با هشتگ «لیلة سقوط المصارف» (شب سرنگونی بانک‌ها) داغ شده است، به کف خیابان سرید و سه‌شنبه‌شب چندبانک رابه کام‌آتش کشید. در این گزارش به بررسی چرایی اعتراضات در لبنان پرداخته شده است؟

اعتراض به چه؟

لبنان با یک مشکل بزرگ دست به گریبان است و تا به امروز هیچ دولتی هم نتوانسته آن را حل کند. این کشور کوچک ۷ میلیون نفری، بیش از ۹۲ میلیارد دلار بدهی دارد که نسبت به تولید ناخالص ملی لبنان، بالاترین نسبت بدهی در جهان به‌شمار می‌رود. اکتبر ۲۰۱۹ (مهر ۹۸) دولت برای حل این مشکل، از یک بسته مالیاتی رونمایی کرد که هدف آن فشار بیشتر روی مردم بود. دولت حریری قصد داشت روی سسیگار، بنزین و خدمات رایگان «واتس‌اپ» مالیات ببندد که با اعتراضات مردمی مواجه شد. سعد حریری در میانه اعتراضات برای تحت فشار گذاشتن دیگران، استعفا کرد اما روی کار آمدن دولت جدید هم مشکل را حل نکرد. در ماه‌های گذشته لبنان با سقوط شدید ارزش پول ملی خود مواجه بوده و صندوق بین‌المللی پول پیش‌بینی رشد منفی ۱۲ درصدی برای این کشور داشته است. همین پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد چقدر اوضاع اقتصادی در لبنان به‌کم ریخته است. در این وضعیت نامساعد، یک سیاست اشتباه مالی، می‌تواند انبار باروت خشم مردمی را به انفجار بکشد. این دقیقاً کاری است که «ریاض سلامه»، رئیس بانک مرکزی لبنان انجام داد. او از نزدیکان جریان ۱۴ مارس به رهبری سعدحریری، نخست‌وزیر

گزارش

فرهیختگان رودست امارات به عربستان سعودی در طول

یک هفته اخیر به مذاق آمریکا و متحدان منطقه آن خوش نیامده است. «شورای انتقالی جنوب» یمن که موردحمایت ابوظبی است، اواخر هفته گذشته در بیانیه‌ای جدایی خود را از دولت مستعفی یمن به ریاست منصورهادی که موردحمایت سعودی‌هاست، اعلام کرد. براساس بیانیه شورای انتقالی جنوب، نیروهای این جریان به‌صورت خودمختار دولتی را در جنوب یمن تشکیل خواهند داد. این تکروری امارات بدون اجازه آمریکا خشم واشنگتن را برانگیخته است.

مایک پمپئو، وزیر امورخارجه آمریکا روز گذشته گفت واشنگتن از بیانیه «شورای انتقالی جنوب» نگران است. وزیرخارجه آمریکا معتقد است این تصمیم «اقدامی یکجانبه» بوده و تلاش‌های سازمان ملل برای احیای گفت‌وگوهای سیاسی بین حوثی‌ها (انصارالله) و دولت مستعفی یمن را دشوار می‌کند.

دلیل اصلی نگرانی آمریکا آن‌طور که از سخنان پمپئو مشخص است، متحد بودن متحدان محور غربی-عربی

سابق لبنان است و گفته می‌شود با فشار آمریکایی‌ها به این سمت منصوب شده است و حتی آمریکایی‌ها تهدید کرده‌اند اگر او از سمت خود عزل شود، اموال و طلاهای لبنان در آمریکا که ارزش آن بالغ بر ۲۰ میلیارد دلار است، بلوکه خواهد شد. سلامه در روزهای گذشته دو اقدام عجیب انجام داده است که منجر به سقوط لیره لبنان نسبت به دلار شده است. بانک مرکزی به دستور او، هفته گذشته اعلام کرد همه سپرده گذاران با ارز خارجی در سیستم بانکی لبنان می‌توانند پول‌های خود را به پوند لبنان پس بگیرند. کارشناسان نبعات این تصمیم را منجر به افزایش نقدینگی در کشور و ایجاد یک اب‌تورم و فروپاشی اقتصادی می‌دانستند. او از سوی دیگر، پیش‌نویس طرح نجات دولت را که برای کاستن از حجم بدهی‌ها ارائه شده بود و قرار بودسپرده گذاران بزرگ‌بانکی کمی ضرر کنند را به‌صورت وارونه به افکار عمومی القا کرد. به گزارش الوقت، دیاب هفته گذشته اطمینان داد که ۹۸ درصد از سپرده‌گذاران تحت‌تأثیر سیاست پولی دولت قرار نمی‌گیرند یعنی کسانی که تا زیر ۵۰ هزار دلار سپرده‌گذاری دارند؛ اما بیانیه بانک مرکزی عملاً در تضاد با برنامه‌های دولت قرار گرفت. مجموع این شرایط در کنار اقتصاد پرآشوب لبنان، ارزش پول ملی این کشور را در برابر دلار ۲/۵ برابر کم کرد تا جمعه گذشته نخست‌وزیر لبنان، رئیس بانک مرکزی را متهم کند که مسئولیت سقوط ارزش پول ملی برعهده اوست. دیاب همچنین سلامه را به عدم همکاری متهم کرد، و اظهار داشت که خسارات بانکی فقط در ماه گذشته ۳ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود. به گفته دیاب، اعداد و ارقام نشان می‌دهد که ۵/۷ میلیارد دلار سپرده در بین ژانویه و فوریه از بانک‌ها خارج شده و به نقدینگی اضافه شده است چیزی که وی آن را «سیاه‌چاله» توصیف کرده است. دیاب هشدار داد که نقدینگی در بانک‌ها «در حال اتمام است.»

از کجا آورده‌ای به سبک لبنان

نخست‌وزیر لبنان منتقد سرسخت عملکرد

غیرشفاف بانک مرکزی این کشور است و از شکاف در عملکرد، استراتژی، شفافیت، سیاست‌های پولی و شکاف در حساب‌ها انتقاد کرده است. او گفته، رئیس بانک مرکزی باید صادقانه حقایق را برای لبنانی‌ها اعلام کند که چه اتفاقی افتاده است و سقف صعود دلار تا کجاست؟ حسن دیاب همچنین تهدید کرده بود که در توافق با رئیس جمهور مقرر شده که یک شرکت حسابرسی بین‌المللی مستقل را برای بررسی عملکرد بانک مرکزی استخدام کند. این تهدید اما جنبه عملی پیدا کرد و با وجود کارشکنی فراکسیون ۱۴ مارس و حزب المستقل حریری، پارلمان به دولت مجوز داد تا سیاست‌های مبارزه با فساد را اجرا کند. یکی از مصوبه‌های پارلمان، حذف اسرار بانکی در لبنان است که بر اساس آن باید لیستی از اسامی وزیران و نمایندگان لبنانی طی پنج سال اخیر تهیه شود تا نسبت به عملکرد مالی آنان و خانواده و اطرافیان شان که به‌نوعی با معاملات و قراردادهای عمومی طرف بوده‌اند، بررسی شود و چنانچه سوءاستفاده‌هایی در این زمینه شده، اموال مورد نظر به خزانه دولت بازگردد. با این وجود دیروز دولت این بررسی را به یک سال اخیر محدود کرد و گفت همین یک سال واقعیت‌ها را هویدا خواهد کرد. «منال عبدالصمد»، وزیر اطلاع‌رسانی لبنان اعلام کرد کابینه حسان دیاب، نخست‌وزیر برای روشن شدن حقایق بحران اقتصادی و مشخص شدن عوامل بروز آن تصمیم گرفت حساب‌های بانکی و صاحبان آنها از ابتدای سال ۲۰۱۹ با ویژگی‌هایی نظیر مبالغ جابه‌جاشده و انتقال یافته به خارج از کشور، افراد ذینفع و دارای مشاغل مهم دولتی و خصوصی مرتبط با این حساب‌ها بررسی و اعلام شود. همچنین در این بررسی‌ها قرار است کسانی که با استفاده از فرار مالیاتی، پول‌ها و درآمدهای نامشروعی را به‌دست آورده‌اند مشخص و مبالغ مورد نظر به‌حساب‌درآمدهای عمومی دولت بازگردانده شود. بهره‌گیری از خدمات حسابرسی‌های بین‌المللی و انجام تحقیقات محرمانه از اقدامات بانکی در این مدت و همچنین

بررسی تمامی مناقصه‌ها و مزایده‌های عمومی و بیع متقابل درمورد اشخاص حقیقی و حقوقی که با ظن تقلب در معاملات انجام گرفته باشند از دیگر تصمیمات دولت لبنان برای مبارزه با فساد و شفاف‌سازی است.

اقتصاد؛ ابزار تسویه حساب سیاسی

در لبنان بین بانک‌های خصوصی و نگاه‌های اقتصادی ومقامات سیاسی ارتباط مستحکمی برقرار است. هر دو طرف از این رابطه پرسود خشنودند و پروژه‌های مشترک را به سرانجام می‌رسانند. در شرایط فعلی که جریان ۱۴ مارس قدرت اجرایی را در دست ندارند، این مالکان بانک‌ها هستند که با کمک رئیس بانک مرکزی به کمک دولت آمده‌اند تا از این طریق، دولت دیاب و مقاومت را زمین گیر کرده و به سقوط بکشانند. بر همین اساس، مالکان پنج بانک خصوصی این کشور برای افزایش فشار بر مردم ودولت، میلیاردها دلار را به خارج از کشور هدایت کرده‌اند. این انتقال وجه در حالی است که به گفته حسن دیاب محدودیت‌های خاصی برای برداشت و حواله ارز از حساب‌های بانکی در لبنان اعمال شده است ولی با این حال در ۲ ماهه اول امسال ۵/۷میلیارد دلار از بانک‌های این کشور خارج شده است. درچنین شرایطی زمانی که دولت وارد تصمیم به مقابله با فساد بانکی می‌گیرد، بخش دیگر این ائتلاف سیاسی اقتصادی وارد میدان می‌شود و حمله به دولت را آغاز می‌کند.

با درک این موضوع، حمایت سعد حریری، نخست‌وزیر سابق لبنان از رئیس بانک مرکزی و حمله به حسن دیاب، موضوعی عادی و پیش‌پا افتاده است، اما با این حال احزاب مخالف دولت، تلاش می‌کنند تا از این فرصت برای سرنگونی دولت استفاده کنند. سعد حریری سال گذشته در میانه اعتراضات، با این جمع‌بندی استعفا کرد که جز او کسی توان تشکیل کابینه را ندارد و از این طریق می‌تواند در کابینه جدید خود، مقاومت را از دولت کنار بگذارد. حالاً اما این اتفاق نیفتاد و حزب‌الله بخشی از ساختار سیاسی در لبنان

شده است. جریان ۱۴ مارس با همین هدف و کمک رئیس بانک مرکزی، درحال طراحی یک کودتای اقتصادی علیه دولت است. بستر این کودتا، اعتراضات مردمی است که از اوایل هفته جاری از طرابلس آغاز شد و مردم با قطع برخی از مسیرهای منتهی به میدان «النور» و بستن بزرگراه «طرابلس-بیروت» با نیروهای امنیتی درگیر شدند. این اعتراضات خیلی زود به جنوب لبنان در صیدا رسید و تا شب گذشته ادامه پیدا کرده است. سه‌شنبه معترضان (شب سرنگونی بانک‌ها) استفاده کردند و ساعاتی بعد فیلم‌ها و عکس‌های بسیاری از آتش‌زدن یا شکستن شیشه‌های بانک‌ها در نقاط گوناگون لبنان در شبکه‌های اجتماعی هم‌رسانی شد. به گزارش روزنامه رأی‌الیوم، طرابلس روز سه‌شنبه شاهد تشییع جنازه جوانی بود که طی «درگیری‌های اخیر میان ارتش و معترضان در میدان (عبدالحمید کرامی)» کشته شد. اعتراضات گسترده در طرابلس از شمال لبنان به‌سرعت به جنوب این کشور و مشخصاً شهر صیدا منتقل شد. معترضان به بانک‌های این کشور در اعتراض به وضعیت اقتصادی حمله کردند و طی درگیری نیروهای امنیتی با معترضان، تعدادی زخمی شدند. معترضان همچنین کوکتل مولوتف‌هایی را به‌سمت شعبه بانک مرکزی در صیدا پرتاب کردند. طرابلس سه‌شنبه شب نیز شاهد درگیری‌های شدید میان معترضان لبنانی ونیروهای امنیتی بود. نیروهای امنیتی از گاز اشک‌آور برای متفرق کردن معترضان استفاده کردند. شماری از تظاهرات‌کنندگان به خودروهای نظامی و املاک عمومی حمله کردند. به گفته ارتش لبنان، طی «درگیری‌های طرابلس و دیگر مناطق ۵۴ نظامی زخمی شدند. ۱۳ معترض نیز به‌دلیل اقدامات آشوبگرانه و به آتش کشیدن سه بانک بازداشت شدند. در بیروت نیز صدها تن از منطقه «کوزنیش‌المرزه» به‌سمت منطقه «المتحف» رفته‌ودر اعتراضات علیه وضعیت اقتصادی شرکت کردند. طی درگیری میان معترضان و نیروهای ارتش در منطقه «الضیبه» در شرق بیروت پنج تن زخمی شدند. ارتش لبنان با صدور بیانیه‌ای از افراد «نفوذی» سخن به میان آورد که دست به آشوب زده و به اموال عمومی و خصوصی آسیب زده‌اند و افزود که یک‌جودروی نظامی هدف کوکتل مولوتف قرار گرفته و کنگ

کاروان نظامی هم هدف بمب دست‌سازی قرار گرفته که باعث مجروح شدن دو سرباز شده است. از سسوی دیگر منابع می‌گویند جریان «المستقبل» می‌خواهد با همکاری حزب «القوات اللبنانیه» و حزب «سوسیال ترقی‌خواه» حمله‌ای را با سوءاستفاده از خشم مردم آغاز کند. شاید به همین دلیل است که قرار است فردا شب سیدحسن نصرالله، دبیر کل حزب‌الله لبنان برای مردم لبنان سخنرانی کند. او احتمالاً ضمن درخواست از مردم برای اعتراضات مسالمت‌آمیز، از توطئه‌های پشت پرده نیز سخن خواهد گفت.

گزارش

مصطفی الکاظمی برنامه کابینه را به پارلمان تقدیم کرد

و خواستار تعیین جلسه رای اعتماد شد

ترمیم شکاف شیعیان

تشدید اختلافات کردها و اهل تسنن

سیدمهدی طالبی

روزنامه‌نگار

عراق پس از گذشت نزدیک به ۶ ماه از استعفای (عادل عبدالمهدی) از سمت نخست‌وزیری در آستانه تشکیل

دولت جدید قرار دارد. مصطفی الکاظمی نخست‌وزیر مکلف، برنامه کابینه‌اش را به پارلمان ارجاع داده و در ضمیمه آن، تعیین موعد برگزاری جلسه رای اعتماد به دولت را خواستار شده است. گفته می‌شود قرار است جلسه رای اعتماد به کابینه «مصطفی الکاظمی» نخست‌وزیر مکلف عراق روز یکشنبه هفته آتی برگزار شود. کاظمی سومین نخست‌وزیر مامور به تشکیل دولت درطول بحران سیاسی عراق است. پیش‌تر «محمد توفیق علاوی» و «عدنان الزرفی» قبل از برگزاری جلسه رای اعتماد به کابینه‌شان به‌دلیل مخالفت گروه‌های سیاسی از ادامه مأموریت خود انصراف داده بودند. وضعیت درباره کاظمی البته تا حد زیادی متفاوت‌تر از دو مامور پیشین به‌نخست‌وزیری است. او با اجماع گروه‌های سیاسی شیعه و با استقبال کردها و اهل تسنن به این سمت رسیده است. با وجود اجماع برسر نخست‌وزیری الکاظمی، این به‌معنای سهل‌الوصول بودن کسب رای اعتماد کابینه در پارلمان نیست. او باید برای انتخاب وزرا نظر گروه‌های سیاسی شیعه، کرد و اهل سنت را تأمین کند. آنچه شرایط کاظمی را قبل از تشکیل دولت با پیچیدگی مواجه کرده، انشقاق‌های جدید میان جناح‌های مختلف عراقی است. جنگ برسر قدرت حالا جناح‌های کرد و اهل سنت را نیز درگیر کرده است.

شکاف‌های داخلی اهل سنت و کردها

اولین شکاف سیاسی در تشکیل دولت بین گروه‌های اهل سنت عراق رقم خورد؛ جایی که بزرگ‌ترین ائتلاف نیروهای سنی در پارلمان، دو تکه شد. در این ائتاق «خمیس الخنجر» به‌همراه ۲۵ نماینده از فراکسیون «القوی العراقیه» جدا شده و ائتلاف «نواب‌المدن المحرره» را تشکیل داد. رهبری القویه العراقیه را «محمد الحلوسی»، رئیس پارلمان عراق برعهده دارد که پیش از جدایی خمیس الخنجر ۴۰ عضو داشت. خمیس الخنجر گفته است ائتلاف او به‌صورت جداگانه مذاکراتی را با الکاظمی برای تشکیل دولت ادامه خواهد داد. دومین شکاف مربوط به گروه‌های سیاسی کرد است. این اتفاق پس از تصمیم دولت مرکزی برای قطع حقوق کارمندان دولت «اقليم كردستان عراق» نمود بیشتری یافته است. این شکاف را می‌توان از عدم جانبداری حزب «اتحادیه میهنی كردستان» از حزب «دموکرات كردستان» دید. این دو حزب که در دهه ۱۹۹۰ میلادی جنگ‌های خونینی با هزاران کشته علیه یکدیگر راه انداخته بودند امروز نیز اختلافات میان خود را فراموش نکرده‌اند. اتحادیه میهنی در دوران بیماری و سپس فوت «جلال طالبانی»، رهبر این حزب دچار نابسامانی‌هایی بود که درجریان آنها حزب کردستان به رهبری «مسعود بارزانی» با سوءاستفاده از گرفتاری‌های اتحادیه میهنی دست به جذب تعدادی از نیروهای این حزب زد. قیبه قدرت در اقليم كردستان عراق ازسوی حزب دموکرات دیگر محور درگیری دو گروه عمده کردی است. این اختلافات باعث شده در دور جدید درگیری میان بغداد و اربیل، اتحادیه میهنی به‌نوعی دولت اقلیم را مسئول مشکل پیش‌آمده بدانند. در همین راستا می‌توان به اظهارات برخی از اعضای اتحادیه میهنی درباره اتفاقات اخیر اشاره کرد. محمود خوشنوا، یکی از اعضای این حزب در این خصوص معتقد است حزب دموکرات اقلیم باید بر قوانین و معاهده‌هایی که با دولت مرکزی دارد پایبند باشد. او تأکید کرده اتحادیه میهنی از تحویل دادن نقت به بغداد حمایت می‌کند. محور دیگر درگیری میان دو حزب اتحادیه میهنی و دموکرات، مذاکرات تشکیل کابینه است. براساس توافقی که میان احزاب شیعه صورت گرفته، قرار است به‌دلیل سوءاستفاده کردها از دولت مرکزی، هیچ وزارتخانه حاکمیتی (داری، دفاع و کشور) به آنها سپرده نشود. این درحالی است که «فواد حسین» رئیس دفتر مسعود بارزانی وزیر داریی دولت مرکزی است و حزب دموکرات تلاش دارد وی را در سمتش ایفا کند. فواد حسین متهم به ارسال غیرقانونی مبالغی از داریی‌های دولت به اربیل است. در همین راستا «رابحه حمده» یکی از اعضای اتحاد میهنی که سابقاً عضو پارلمان عراق نیز بوده اعلام کرده است جناح متبوش با مسعود بارزانی درخصوص حمایت از کابینه وزرای الکاظمی اختلاف دارد و آنها از کابینه‌ورزای الکاظمی حمایت می‌کنند. با وجود این حزب دموکرات بر سهمیه خود در دولت آتی تأکید دارد. مسعود بارزانی در سخنانی تهدیدآمیز اعلام کرده احتمال دارد در دولت شرکت نکند. تهدیدی که به‌دلیل نیاز شدید اربیل به بغداد نمی‌تواند رنگ واقعیت به خود بگیرد. این مساله را می‌توان از پیگیری‌های جدی حزب دموکرات برای تثبیت سهمیه‌اش در دولت آتی دید. ویان صابری، رئیس فراکسیون حزب دموکرات كردستان در پارلمان عراق گفته است براساس توافقات سیاسی قرار است وزارتخانه‌های داریی، مسکن و دادگستری به احزاب کرد داده شود.

رعایت سهمیه‌بندی‌ها در دولت آتی

معترضان عراقی بر تشکیل دولتی غیرحزبی و مستقل بدون حضور افراد سیاسی تأکید داشتند؛ خواسته‌هایی که اگرچه درمجموع در مواردی همچون «غیرسیاسی» و «مستقل» بودن از احزاب حداکثری تلقی می‌شدند اما درخواست‌های آنها برای عدم «سهمیه‌بندی» و «عدم حضور افراد فاسد» به‌شدت حداقلی بودند. حالا دولتی که بر اثر تحولات وتظاهرات‌های سال گذشته برسر کار آمده تقریباً چیزی از دولت‌های پیشین عراق کمتر ندارد. در سهمیه‌بندی فرقه‌ای قرار است ۱۱ وزیر سهم شیعیان، ۶ وزیر اهل سنت و ۳ وزیر نیز به کردها تعلق بگیرد. تعدادی وزارتخانه کم‌اهمیت نیز به گروه‌های قومی و مذهبی کوچک‌تر داده خواهد شد. از میان وزارتخانه‌های حاکمیتی، وزارتخانه‌های امور خارجه و کشور به شیعیان، وزارت دفاع به اهل تسنن و وزارت داریی به کردها خواهد رسید. در تقسیم‌بندی جناحی نیز براساس اخبار منتشره به ائتلاف الفتح سه وزارتخانه، به «ساترون» سه وزارتخانه و به هریک از فراکسیون‌های «الحکمه»، «النصر» و «دوله القانون» و «الفضیله» یک وزارتخانه داده شده است. وزارتخانه‌های برق، بهداشت و منابع آبی به فراکسیون «ساترون» به رهبری «مقتدی صدر» سپرده می‌شود. وزارت کشور، ارتباطات و حمل‌ونقل دراختیار فراکسیون «فتح» به رهبری «هادی العامری» قرار می‌گیرد. همچنین وزارت نفت به فراکسیون «حکمت» به رهبری «سیدعمار حکیم»، وزارت امور خارجه به فراکسیون «دولت قانون» به رهبری «نوری المالکی» و وزارت آموزش عالی به کردها فراکسیون «النصر» به رهبری «حیدرالعبادی» سپرده می‌شود. براساس توافقات احزاب شیعی، وزارت کار نیز به فراکسیون «الفضیله» و وزارت کشاورزی به فراکسیون «العقدالجدید» می‌رسد.